UMEÅ UNIVERSITET

MANIPULATION, DESINFORMATION OCH NATIONELL IDENTITET

EN ANALYS AV DEN RYSKA PROPAGANDAN I SAMBAND MED INVASIONEN AV UKRAINA 2022

Gustav Eriksson Wennerkull

Självständigt arbete 15 hp
Ämneslärarprogrammet, samhällskunskap 3, 300 / 30 hp
Vt 2023

Abstract

This study seeks to analyze and understand the Russian propaganda before and after the full-scale invasion of Ukraine. 15th of October 2021 to the 28th of February 2022 is the chosen research period, mainly because of the importance to get an understanding of how Kremlin used its propaganda machine to first justify the invasion and then legitimizing it after 24th of February. The study aims to shed light on how the propaganda can be understood from the perspective of the theories *classical realism* and *authoritarian propaganda*. Also, from a more general perspective to recognize what truly pervades the Russian propaganda during the period. The result reveals that the propaganda is strongly shaped by realistic beliefs regarding Russia's national security in relation to the supposed threat coming from Kyiv and the West. It also shows that the propaganda is heavily restricted to the Russian authorities, seeing that it aims to create a reality where the western hegemony is in the wrong, while the Russian society is an idealistic alternative. Therefor the propaganda creates an image that Russia did not have any other choice than to invade Ukraine, to save it from Nazism and the presumed disastrous western civilization.

Keyword: Russian propaganda, invasion of Ukraine, manipulation, disinformation, national identity

Nyckelord: Rysk propaganda, invasionen av Ukraina, manipulation, desinformation, nationell identitet

English title: Manipulation, desinformation and national identity: An analysis of Russian propaganda in connection to the invasion of Ukraine 2022

Innehållsförteckning

1. Inledning ... 1
1.1 Ämne och problemområde ... 1
1.2 Syfte och frågeställningar ... 2
1.3 Vad avses med propaganda? ... 2
1.4 Avgränsningar ... 3
1.5 Disposition ... 3
2. Tidigare forskning ... 5
2.1 Propaganda i modern tid ... 5
2.2 Rysk propaganda och *Putinismen* ... 5
2.3 Bidrag till tidigare forskning ... 7
3. Teoretiska utgångspunkter ... 8
3.1 Realism ... 8
3.1.1 Analysverktyg (realism) ... 9
3.2 Auktoritär propaganda ... 9
3.2.1 Analysverktyg (auktoritär propaganda) ... 11
3.3 Operationalisering ... 11
4. Metod ... 12
4.1 Forskningsdesign ... 12
4.2 Metodval ... 12
4.3 Urval och litteratursökning ... 13
4.4 Källor och källkritik ... 14
4.5 Metodkritik ... 15
5. Bakgrund ... 17
5.1 Donbas ... 17
5.2 Minskavtalet ... 17
6. Rysk propaganda 11 oktober 2021 – 28 februari 2022 ... 19
6.1 Inledning till resultat ... 19
6.1.1 Teoritabell ... 19
6.2 Oktober 2021 ... 19
6.2.1 Analys av oktober månad ... 20
6.3 November 2021 ... 21
6.3.1 Analys av november månad ... 23
6.4 December 2021 ... 24
6.4.1 Analys av december månad ... 26
6.5 Januari 2022 ... 27
6.5.1 Analys av januari månad ... 29

6.6 Februari 2022 ... 30
6.6.1 Analys av februari månad ... 33
6.7 Sammanfattande analys och slutsatser ... 34
7. Avslutande diskussion ... 36
7.1 Anknytning till tidigare forskning ... 36
7.2 Luckor för fortsatt forskning ... 37
8. Referenslista ... 38
8.1 Litteratur ... 38
8.2 Internetkällor ... 39
9. Bilagor ... 40
9.1 Källtabell för empirin ... 40
9.2 Bilder ... 44
9.2.1 Bild 1 ... 44
9.2.2 Bild 2 ... 44
9.2.3 Bild 3 ... 45

1. Inledning

1.1 Ämne och problemområde

Den 24 februari 2022 invaderade Ryssland grannlandet Ukraina under operationsnamnet *special military operation*. Rysslands president Vladimir Putin tillkännagivande 21 februari att landet skulle erkänna självständigheten i de ukrainska utbrytarregionerna Donetsk och Luhansk, föranledde en rad av fördömanden av brott mot internationell rätt. När Rysslands kränkning av ukrainskt territorium blev ett faktum 24 februari i samband med den fullskaliga invasionen, fördömde många länder Rysslands agerande som olagliga kränkningar av Ukrainas suveränitet enligt FN-stadgan. Rysslands ständige representant till Förenta Nationerna, Vasilij Nebenzia försvarade den särskilda operationen med argumentet att Kievregimen utsatt människor i Donbas för övergrepp och folkmord i åtta år. På så sätt ansåg Kreml att det var nödvändigt att demilitarisera och avnazifiera Ukraina och ställa regimen inför rätta. Dessutom använde Ryssland Artikel 51 som enligt FN-stadgan innefattar den naturliga rätten till självförsvar av ett väpnat angrepp mot någon medlem av FN. Motiveringen till att Artikel 51 användes är att Ryssland påstås agera i självförsvar och utöver detta pekade Putin ut omständigheterna kring NATO:s expansion. En expansion som enligt honom innebär en militarisering i Rysslands närområde och därmed ett konstant hot mot Rysslands suveränitet. Utöver detta hänvisade Putin till att Ukraina historiskt sett varit en del av ryskt territorium och ett avgörande område för ryssarnas framtida existens. (Eichensehr 2022, 605-608) Dessa argument betraktas i mångas ögon som försök till att genom propaganda förvrida sanningen.

Kremls propagandamaskin har genom åren framställt Putin som ledaren vilket lyfte upp Ryssland från sina knän och återställt landet till sin forna glans, det vill säga till den storspelare på den internationella scenen som nationen varit i det förflutna. (Vazquez 2009, 145) Men ändå tycks en viktig pusselbit saknas i Putins Ryssland. Ukraina. Statsvetaren Zbigniew Brzezinski menade redan under 1990-talet, efter Sovjetunionens fall, att Ryssland inte är ett *imperium* utan Ukraina. (Yekelchyk 2015, 69) Flera år efter Sovjetunionens upplösning fann ryska populistiska politiker nationalistiskt stöd genom att hävda att delar såsom Krim är en del av ryskt territorium i samband med Euromajdan 2013–2014. Putin var

en del av denna våg och med hjälp av propagandamaskinen skapade han en bild av det *Nya Ryssland* som syftar till att skydda etniska ryssar. Putins administration uttryckte inte bara ambitioner att *befria* ryssar på Krimhalvön, utan fyllde även propagandan med referenser till kejsardömet Ryssland och de stora ryska tsarerna. Krim kom att annekteras av Ryssland 2014 grundat på dessa uttalanden och åtta år senare påbörjades den fullskaliga invasionen av Ukraina. (Yekelchyk 2015, 117–118) Det vill säga en ny episod i kriget som på samma sätt som innan omgärdats av rysk propaganda utfärdad av Kreml och Putin. Fastän det finns tidigare forskning inom området finns det viktiga forskningsluckor att fylla gällande propagandan. Perioden innan och efter invasionen 24 februari 2022 är fortfarande ett nytt område öppet för forskning och denna studie syftar till att göra en genomgripande analys av propagandan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva och analysera rysk propaganda innan och efter den fullskaliga invasionen av Ukraina, februari 2022.

- Vad karaktäriserar rysk propaganda under perioden 11 oktober 2021 till 28 februari 2022?
- Hur kan den ryska propagandan förstås utifrån teorierna *realism* samt *auktoritär propaganda*?

1.3 Vad avses med propaganda?

Enligt Kjell Möijer (1994, 14–16) är propaganda ett sätt för personer eller organisationer att påverka människors inställning och handlingssätt. Den riktar i allmänhet in sig på att skapa och upprätthålla en positiv eller negativ opinion i förhållande till en viss utförd politik, alternativt ideologi. I första hand handlar det oftast om att propagandan svartmålar samt drar fram negativa särdrag hos företeelser som den syftar till att bekämpa. Argumentation blir i sin tur ett sätt att övertyga. Propagandisten argumenterar för sin tes medan motståndarens argument avfärdas. Det egna intresset tar nämligen över och avsikterna påverkar stoffurvalet, vilket i sin tur anses vara konkret och objektiv i relation till motståndarens. Motståndarens svagaste punkter angrips och oftast präglas propagandan av subjektiva argument. Fakta väljs utifrån den verklighet propagandisten själv iakttagit och tillvaron dramatiseras för att tvinga

på allmänheten en viss bild av verkligheten. Möijer menar att opinionen exklusivt styrs av en mer eller mindre dold elit som har makt över mediernas inflytande och på så sätt även samhällsdebattens problemformuleringar och innehåll. Således formuleras propaganda som gynnar elitens självintressen och skapar en väg för önskad utveckling.

1.4 Avgränsningar

Att analysera all rysk propaganda publicerad innan och efter invasionen hade varit en väldigt omfattande och tidskrävande procedur. Därför har jag gjort en avgränsning till den ryska propagandan som publicerades perioden 11 oktober 2021 till 28 februari 2022. Denna period har valts eftersom uppsatsen avser att uppmärksamma propagandan både innan och efter invasionen. Det vill säga hur den ryska propagandan användes för att först skapa legitima skäl till en invasion för att sedan rättfärdiga kriget efter 24 februari 2022. En avgränsning till de ryska myndigheterna har även gjorts för att fånga in det officiella ryska narrativet. Därför har kremlin.ru som representerar *Kreml* och *Vladimir Putin* samt *Ryska Federationens utrikesministerium* tagits i beaktande.

1.5 Disposition

I det kommande kapitlet (kapitel 2) introduceras tidigare forskning. Detta kapitel berör forskningen om hur propaganda generellt sett fungerar i modern tid och hur propagandan sett ut i Ryssland under president Vladimir Putins styre. Därefter förklaras studiens bidrag till tidigare forskning. Det vill säga vilka luckor gällande rysk propaganda som fylls. I kapitel 3 görs en genomgång av teorierna *realism* och *auktoritär propaganda* och hur de med hjälp av analysverktyg ska användas för att analysera empirin. I sin tur presenteras metod delen i kapitel 4 där forskningsdesign, metod, källor, källkritik och metodkritik gällande idé- och ideologianalys behandlas. Kapitel 5 ger en kort bakgrund till Donbas samt Minskavtalet och syftar till att förenkla läsningen i kapitel 6. I kapitel 6 framställs empirin och hur den kan förstås utifrån teorierna realism och auktoritär propaganda samt idé- och ideologianalys. Kapitlet är månadsvis uppdelat och efter empirin för varje månad presenterats, analyseras sedan innehållet. Sedan dras slutsatser av resultatet och hur det förhåller sig till frågeställningarna. Slutligen görs en avslutande diskussion i kapitel 7. I detta kapitel konstateras vad studien kommit fram till på en generell nivå och hur resultatet förhåller sig till

tidigare forskning. Därefter återstår frågan om det finns luckor för ytterligare forskning inom ämnet för att bredda förståelsen av rysk propaganda.

2. Tidigare forskning

2.1 Propaganda i modern tid

Enligt Edward Bernays (2005, 55–57) finns det en ny slags form av propaganda, så kallad *ny propaganda* i samband med att länder blivit mer demokratiska. Denna sorts propaganda handlar om att handlingar i samhället måste rättfärdigas genom propaganda, det vill säga att man samlar en opinion i samhället för att sedan agera rationellt. Nyckeln för att det ska fungera är att den intelligenta minoriteten måste generera propaganda kontinuerligt och systematiskt. Bernays beskriver det som att det är en samhällselit som genom sina självintressen påverkar länders utveckling. Utvecklingen kan beröra skapandet av nya idéer och identiteter bland befolkningen, och enbart om samhällseliten lägger energi på dessa faktorer kommer det att uppmärksammas av allmänheten. Bernays menar alltså att en väldigt begränsad samhällsgrupp oftast kontrollerar den allmänna opinionen och tar vissa ställningstaganden gentemot olika företeelser. När det kommer till Ryssland har landet gått från att vara en relativt bra fungerande demokrati till en mer auktoritär stat enligt Freedom House Index (2022). Carsten Anckar, Thomas Denk, Lauri Karvonen & Åsa Von Schultz (2019, 214) menar att det finns bättre förutsättningar att skapa aktiva opinionsbildningar i auktoritära stater, då de politiska eliterna har kontroll över vad resurserna i samhället går till. Sedan Rysslands styre blev monocentriskt under Vladimir Putin 2012, har en ny våg av strategier och kontrollerande institutioner implementerats i landet. Rostislav Turovsky (2015, 122) belyser att dessa förändringar inneburit att Kreml systematiskt och auktoritärt kan kontrollera opinionsbildningen. Alla typer av visioner som inte stämmer överens med de som förmedlas av regimen har oftast anklagats för att vara väståsikter enligt Miguel Linan Vazquez (2009, 146). Därför har det även uppstått spelregler för bland annat ryska nyhetsmedier kring vad som får uttryckas. Massmedia kanaler såsom sändningsstationen Ekho Moskvy och tidningen Novya gazeta har blivit föremål för utredningar av ryska staten. I många fall har de fått problem med licenser och i extrema fall har medarbetare mottagit hot eller hamnat i fängelse.

2.2 Rysk propaganda och *Putinismen*

Enligt Vazquez (2009, 145) har den ryska propagandalinjen mest gynnats av att rikta symbolisk och verbal kritik mot väst, både historiskt sett och i nutid. I samband med Rysslands invasioner av Tjetjenien under 1990- och 2000-talet fanns det å ena sidan ett flertal faktorer som legitimerade dessa. Bland annat de tjetjenska terroristattackerna mot Dubrovkateatern i Moskva och Beslan-skolan. Å andra sidan kom kritiken mot väst att vara det mest väsentliga argumentet. Den inre fienden var nämligen *västs femte kolumn* inne på ryskt territorium enligt Kreml. Kremls propagandaverksamhet har primärt varit inriktad på att sprida bilden av ett återupplivat land som inte kommer att tolerera nedlåtande beteende från Europeiska unionen och USA. Putin har i många fall presenterat diplomatiska misslyckanden som segrar och dessa budskap har haft en viss framgång. Med diplomatiska misslyckanden menar Vazquez det faktum att Europeiska unionen expanderat österut samtidigt som NATO öppnat upp sina dörrar för Ukraina och Georgien. På så sätt har Putin och Kreml tvingats till att svälja sin stolthet och återgå till den hårda retorik Sovjetunionen utövade under Kalla kriget. Ryssland har i många situationer fördömt USA:s försök att skapa en unipolär värld, det vill säga en värld där USA ensamt står i centrum för makt, auktoritet och ordning. I stället förespråkar Putin en multipolär värld och när Ryssland får kritik för sin politik används oftast motargumentet *ni gör också vad ni anklagar oss för att göra*. Ett motargument riktat mot *hyckleriet i väst* och som oftast används i rysk propaganda enligt Vazquez (2009, 145–149).

Vladimir Putin har oftast beskrivits som en realist och geopolitisk tänkare menar Kari Roberts (2017, 4). Egenskaper som kan sägas spegla det ryska samhället i mångt och mycket. Efter Sovjetunionens upplösning uppstod ett tomrum i det ryska samhället i och med att den sovjetiska ideologin tynade bort. Roberts menar att Putin fyllde igen tomrummet genom att påstå att västvärlden är skyldig till att inte erkänna ryska federationens makt. Detta stämmer i sin tur överens med den nationella identiteten som sedan sovjettiden präglats av tanken om en gemensam fiende. Med tiden har Putin och Kreml målat upp bilden av ett ökat hot från väst samt NATO:s expansion som ett intrång mot den ryska makten. 2014 nådde oron sin klimax och antagandet om den västerländska hegemonin ledde till Rysslands annektering av Krimhalvön på ukrainskt territorium. Nu stod det även ideologiskt klart att Ryssland ska vara ett alternativ till *det farliga väst*. Ideologiskt sett har det varit svårt att avgöra var Ryssland befinner sig. Samtidigt har det visat sig att landet under Putin blivit mer nationalistiskt och att samhället genomsyras av känslan att Ryssland är hotat från det fientliga väst. Ju större hotet blir från den västerländska hegemonin, desto större blir ambitionerna att skapa ett alternativ till hegemonin. I synnerhet vid annekteringen av Krim blev detta synligt och Kreml använde

grunden för att legitimera handlingen. Utöver detta tillägger Roberts att det ryska narrativet kontinuerligt förändras utifrån vad Putin och Kreml uttrycker. Den nationella identiteten omskrivs baserat på yttre händelser och regimen handlar inte utifrån verkliga faror, utan snarare konstruerade hot. Om det skulle finnas en ism som beskriver den bedrivna politiken, är det *Putinism* enligt Roberts (2017, 5–9), även fast ismen i sig inte är etablerad.

2.3 Bidrag till tidigare forskning

Rysk propaganda har varit ett viktigt forskningsämne för att få en förståelse för dess roll i samband med olika internationella och inhemska konflikter. Medan tidigare forskning oftast berört propagandan som är anknuten till invasionerna av Tjetjenien under 1990- och 2000-talet samt annekteringen av Krim 2014, syftar denna studie till att undersöka propagandastrategierna innan och efter invasionen av Ukraina 2022. Eftersom både perioden innan och en kort period efter invasionen tas i beaktande ges en bild av hur de ryska propagandastrategierna utvecklats och anpassats under konfliktens gång. Genom att belysa dessa aspekter ges alltså en ny förståelse för ryska propaganda och studien blir ett viktigt bidrag till tidigare forskning.

3. Teoretiska utgångspunkter

3.1 Realism

Realism är en teori inom internationella relationer som syftar till att förklara att alla länder strävar mot att säkra sin överlevnad samt maximera sin säkerhet. Det finns i dagsläget många olika varianter av realism, men i denna uppsats kommer fokuset att ligga på *klassisk realism*. Alltså den form av realism som fungerat som det teoretiska ursprunget för de andra varianterna och är en renodlad version som behandlar staters strävande efter makt och överlevnad. Det vill säga en grundläggande tappning av realism som passar in i tolkningen av rysk propaganda, eftersom den i allmänhet förmedlar en bild av ett konfliktfyllt internationellt system. Enligt Tim Dunne & Brian Schmidt (2020, 131) blev realismen en dominerande teori efter andra världskriget och skulle vara det under en stor del av kalla kriget. I och med de ökade spänningarna mellan stormakterna USA och Sovjetunionen samt början av atomåldern, fanns det inte längre någon garant för säkerhet. På så sätt blev den nya manualen för suveräna stater att prioritera det nationella intresset för att därmed säkra sin fortsatta existens. Eventualiteten att ett krig skulle bryta ut påverkar konstant de politiska aktörernas beslutsfattande och detta utesluter inte användningen av dödligt våld för att säkra statens överlevnad. Inom realismen finns det en skepticism gentemot universella principer och i stället för att anamma ett etiskt beteende, antas statsledare att agera utifrån sina självintressen. Utöver detta argumenterar realister för att nationens överlevnad kräver att statsledaren distanserar sig från traditionella föreställningar om moral. Exempelvis Niccolò Machiavelli kom fram till att det är skadligt för staten om statsledaren tillägnar sig dessa föreställningar. I stället är det nödvändigt att ledarfigurens grundprinciper formas utifrån politisk nödvändighet och försiktighet. Därför kan realism som teori sägas representera en pessimistisk bild av att människan präglas av egoism och överlevnad. Precis som Machiavelli var Thucyides en prominent realist (urfader till realismen under antiken). Thucyides både observerade och deltog i det Peloponnesiska kriget och drog generella slutsatser om människans natur och hur den bidrar till konflikter. Thucyides förklaring till att det Peloponnesiska kriget bröt ut var den spartanska fruktan inför Atens ökade makt och vad den kunde orsaka Sparta för skada. Detta är enligt Dunne & Brianne ett klassiskt exempel som används för att förklara hur

maktfördelningen påverkar statliga aktörers agerande. Precis som andra staters nationella intresse, strävade Sparta efter att säkra sin överlevnad och den förändrade maktordningen utgjorde ett direkt hot mot dess existens. Thucyides betonar även, förutom Spartas överlevnad, Atens ambition att vidga sin makt för att på så sätt bevara sitt imperium. Detta kan kopplas till Hans Morgenthau som inom den realistiska teorin hävdar att alla staters mål är att maximera sin makt. Morgenthau identifierade 3 mål stater strävar efter i kampen mot makt. Att behålla makten (status quo), öka makten (imperialism) samt åskådliggöra makten (prestige), vilka han menade är en del av människans natur. Gemensamt för Machiavelli, Thucyides och Morgenthau är att de är klassiska realistiska tänkare. (Dunne & Schmidt 2020, 131–136)

3.1.1 Analysverktyg (realism)

För att analysera den ryska propagandan utifrån realismen har jag valt att skapa ett analysverktyg med olika kriterier. Det vill säga kriterier baserade på klassiska realismens grunder samt hur många av dessa kriterier den ryska propagandan faller in på. Kriterierna utgår från Morgenthaus tre identifierade mål (Dunne & Schmidht 2020, 136) om staters strävande mot makt och ytterligare ett kriterium, vilket berör universella värderingar och statens självintresse. Kriterierna är följande:

- Propagandan uttrycker ambitioner om att säkra nationens framtida överlevnad (status quo).
- Den förmedlar underrättelser om att öka statens makt (imperialism).
- Statens makt åskådliggörs (prestige).
- Universella värderingar förkastas och statens självintressen går först.

3.2 Auktoritär propaganda

Enligt Constantine Boussalis, Alexander Dukalskis & Johannes Gerschewski (2020, 2) finns det två huvudsakliga teoretiska tillvägagångssätt för studier av auktoritär propaganda. Propaganda som signalering är det första perspektivet som betonar att den auktoritära propagandans huvudfunktion är att kommunicera regeringens överväldigande makt. Tanken med propaganda som signalering är inte att propagandan ska vara meningsfull på något sätt, utan snarare att regimen visar upp makten att kunna översvämma den offentliga sfären med

regeringsvänliga budskap. Det andra perspektivet, så kallat propaganda som legitimering handlar om att propagandan är ett sätt för regeringen att motivera och legitimera sitt styre. Propaganda som legitimering berör det faktum att regeringen måste tillhandahålla ett relativt övertygande innehåll, för att förklara varför regimen fungerar bra, varför och hur den utför ett bra jobb och varför den är bättre än andra alternativ. Boussalis, Dukalskis & Gerschewski (2020, 2–3) menar att regimen inramar olika händelser eller processer för att få stöd från befolkningen. Inramningen måste i sin tur hänga ihop på ett övertygande sätt genom att förklara och koppla händelsen eller processen till befolkningens kollektiva erfarenheter. Antingen syftar det inramade innehållet till att skifta folkets uppmärksamhet till regimen eller från regimen. Propaganda som avser att rikta uppmärksamheten mot regimen karaktäriseras av att skapa intryck av att regimen under kristider fortfarande är stabil och att en oförändrad struktur löser problemet med tiden. Detta tillvägagångssätt benämner Boussalis, Dukalskis & Gerschewski (2020, 3–4) som en slags attraktionsstrategi som regimen använder sig av för att betona det starka ledarskapet, den ideologiska styrkan samt prestationer. Det andra tillvägagångssättet syftar i motsatt riktning, till att skifta uppmärksamheten från regimen samt utmaningar och kriser. Tanken är att förminska de fel regimen gjort för dåliga resultat, för att istället avgränsa problemen till en vi / dem föreställning. Regimen lyfter fram fiendestaters brister och trots att medborgarna eventuellt upplever svårigheter, framställer propagandan ett perspektiv om att det skulle vara värre för fienderna. Den implicita logiken är alltså att regimen, trots de svårigheter som uppstått, är det bästa och starkare alternativet jämfört med fiendestaterna.

Anckar, Denk, Karvonen & Von Schultz (2019, 214) bekräftar denna teori om auktoritär propaganda. Opinionsbildningen är enligt dem väldigt begränsad till ett fåtal aktörer i det auktoritära systemet och avser att stärka regimens makt. Det vill säga att regimen har kontroll över propagandan som i stora drag syftar till att påverka medborgarnas förhållningssätt. När det gäller just vi / dem föreställningen menar Anckar, Denk, Karvonen & Schultz (2019, 2015) å ena sidan att det negativa innehållet gentemot fiendestater, bygger upp en föreställning hos medborgarna som minskar motståndet mot den politiska eliten. Å andra sidan ska det positiva innehållet i propagandan påverka synen på att det befintliga samhällssystemet är stabilt och att den politiska eliten är idealisk. I Sovjetunionen var just denna kombination av negativa och positiva budskap vanlig. Samtidigt som det sovjetiska samhällssystemet framställdes som idealt, innehöll budskapen stark kritik mot den påstådda

västerländska imperialismen och kapitalismen. Detta skulle resultera i en stark misstro mot väst och en tilltro till det egna systemet inom den sovjetiska opinionsbildningen.

3.2.1 Analysverktyg (auktoritär propaganda)

Precis som för realismen avser analysverktyget att analysera vilka kriterier för auktoritär propaganda den ryska propagandan uppfyller. Följande kriterier har valts ut för teorin om auktoritär propaganda:

- Propagandamaskinen är begränsad till ett fåtal aktörer.
- Staten ramar in olika händelser eller processer för att få stöd från befolkningen.
- Dessa händelser / processer avser att relatera till befolkningens kollektiva erfarenheter.
- Systematisk kritik riktas mot andra nationer. En vi / dem föreställning skapas och det egna samhällssystemet framställs som idealiskt.

3.3 Operationalisering

De två teorierna syftar till att analysera rysk propaganda på en internationell- respektive inhemsk nivå. Medan realism riktar in sig på internationella relationer, avser teorin om auktoritär propaganda att förstå propagandan utifrån ett inhemskt perspektiv. För att analysera innehållet i empirin har analysverktyg utformats baserat på de viktigaste kriterierna enligt teorierna. Utifrån vilka kriterier som stämmer överens med materialet, dras sedan slutsatser om hur väl teorierna stämmer överens med den ryska propagandan.

4. Metod

4.1 Forskningsdesign

I studien anammas en fallstudiedesign. Det är ett fall av rysk propaganda som står i fokus och den kontext i vilken den studeras utgörs av invasionskriget av Ukraina. (Bryman 2018, 96–97) Närmare bestämt handlar det om observationer av rysk propaganda och vad den förmedlat perioden 11 oktober 2021 till 28 februari 2022. Studien går in på djupet av propagandan som förmedlas och fokuserar på de processer som pågår inom ramen för kriget. Därutöver är det även inom fallstudiedesignen möjligt att kombinera flera olika datainsamlingsmetoder såsom intervjuer, observationer och textanalys. De två sistnämnda är relevanta i denna studie, då propagandan främst utgörs av texter och bilder från ryska utrikesministeriet och Kreml. (Bryman 2018, 95–97)

4.2 Metodval

Som metod kommer idé- och ideologianalys att tillämpas för att analysera den ryska propagandan. När det gäller denna metod har jag valt att utgå från *Textens mening och makt* av Göran Bergström och Kristina Boréus (2000). Enligt Bergström och Boréus (2000, 148–149) kan en idé betraktas som en tankekonstruktion som kännetecknas av en särskild kontinuitet. Tankekonstruktionen kan handla om en viss föreställning om verkligheten och i sin tur föreställningen om hur man bör handla. Detta är något som är applicerbart på propaganda som fenomen, då mycket handlar just om olika föreställningar vad gäller verkligheten, samt hur man bör handla i olika situationer.

Inom idé- och ideologiforskning förekommer olika inriktningar. Uppsatsen kommer att utgå från en analys som riktar in sig på förekomsten av idéer i allmänhet, under exempelvis vissa politik- och sakområden. Just denna sorts idé- och ideologianalys blir relevant för de frågeställningar jag har valt ut, eftersom de syftar till att undersöka vilka idéer / föreställningar som karaktäriserar rysk propaganda. Därav används metoden som ett verktyg för att låta propagandan tala för sig själv angående just idéer och föreställningar. (Bergström & Boréus 2000, 154)

Samhällsåskådningen / ideologin i Ryssland är något som kan sägas stå i centrum för propagandan. Enligt den tingstenska definitionen (Herbert Tingsten) består samhällsåskådningen eller det sammanhållna systemet av tre element. För det första formas det av grundläggande värdepremisser såsom synen på människans natur och rättvisa. Den andra faktorn berör verklighetsomdömen om olika företeelser och förhållanden i samhället. Det handlar då om hur samhällssystemet fungerar, utifrån exempelvis kapitalism och vad som anses vara det bästa alternativet. Medan den marxistiska ideologin förkastar kapitalismen samt syftar till att ersätta den med ett alternativt samhällssystem, förespråkar nyliberalismen den fria marknaden inom det kapitalistiska systemet som exempel. Tredje elementet handlar om hur handfasta rekommendationer, exempelvis handlingsförslag påverkar styrelseskickets utformning. Något som gör att den tingstenska definitionen blir relevant för studien är att den framhäver synen på verklighetsomdömenas plats inom den specifika ideologin. Eftersom ideologin till viss del består av verklighetsomdömen blir det även möjligt att pröva ideologin vetenskapligt. (Bergström & Boréus 2000, 150–151)

Utöver detta finns det inom den marxistiska traditionen ett negativt sätt att se på samhällssystemet. Enligt det negativa synsättet präglas samhället av starka motsättningar som hotar dess existens. Således uppstår behovet av att motsättningarna måste döljas med hjälp av olika föreställningar. Ideologin får därför mekanismen att återskapa och upprätthålla makten. Detta innebär antingen en medveten process där privilegierade samhällsgrupper genom regimens ideologiproducerande apparater skapar legitimitet, eller en omedveten process där folket själva skapar en drömlik föreställning om samhället de lever i. Denna aspekt har inom samhällsvetenskaplig forskning bidragit till kritiken av den dominerande ideologin. Därför menar Bergström och Boréus att ideologianalys primärt är att uppfatta som ideologikritik. Medan det finns en positiv bemärkelse för ideologi inom idéanalys finns det en klar dominans för det negativa begreppet. Människor i samhället präglas av illusionen att alla sitter i samma båt och därför blir lösningen att nöja sig över situationen. Det vill säga en illusion som får förödande konsekvenser i och med att den direkt påverkar människors sätt att handla. (Bergström & Boréus 2000, 152)

4.3 Urval och litteratursökning

Urvalet inom kvalitativ forskning baseras enligt Bryman (2018, 495–498) på en viss målstyrdhet med koppling till forskningsfrågorna. Det vill säga att det är frågeställningarna i studien som avser att visa vilka delar som bör väljas ut i materialet. I målstyrda urval finns det

ett så kallat sekventiellt tillvägagångssätt som innebär att urvalet är en utvecklingsprocess. Forskaren inleder med ett initialt urval som under tid förändras för att besvara frågeställningarna. Tillvägagångssättet kan sägas prägla denna studie eftersom frågeställningarna i stor utsträckning styrt urvalet av den ryska propagandan. Gällande litteratursökning har Twitters tjänst för avancerade sökningar använts. Denna tjänst möjliggör för läsaren att hitta gamla Twitter-inlägg och ordna dessa efter datum, innehåll och vilka konton som publicerat inläggen. I detta fall applicerades datumen 11 oktober 2021 – 28 februari 2022, innehållande ordet *Ukraine* samt publicerade av kontona @KremlinRussia_E och @mfa_russia. Med andra ord Kremls officiella nyheter, där Vladimir Putin är en väldigt central aktör och ryska federationens utrikesministerium. De inlägg som inte berör frågeställningarna är inte med i empirin.

4.4 Källor och källkritik

Den 2 mars 2022 införde Europeiska unionen restriktioner gentemot vissa ryska medier i samband med Rysslands militära aggression i Ukraina. Detta innebär bland annat att de ryska statsägda nyhetskanalerna RT (Russia Today) och Sputnik News är svåra att få åtkomst till. Det vill säga ryska nyhetsmedier som anklagats av EU för att sprida desinformations- och informationsmanipulationsaktioner mot dess medlemsländer. På så sätt påverkas studien å ena sidan av en viss brist på ryska källor och därmed uppstår en svårighet att presentera en fullständig bild av propagandan. Å andra sidan finns det andra källor tillgängliga från Kremls propagandamaskin. Regeringsdokument från Kreml finns fortfarande till hands samt uttalanden från ryska utrikesministeriet, vilka innan och efter invasionen kontinuerligt förmedlat Rysslands officiella narrativ på bland annat Twitter. Dessutom beskrivs RT och Sputnik News av Europeiska unionens råd (2022) att vara under direkt kontroll av de ryska myndigheterna. Ett yttrande som stöds av Marcel H. Van Herpen (2016, 74–77) som menar att nyhetskanalerna sedan 2013 kontrollerats av Kreml. Därmed behöver inte bortfallet av dessa källor betyda att resultatet kommer påverkas avsevärt i och med att de sannolikt förmedlar budskap som är regimvänliga och på så sätt förenliga med Kreml och utrikesministeriet.

Ett annat problem som uppstått i forskningsprocessen är faktumet att jag inte behärskar det ryska språket. Fördelen är dock att det finns ett intresse hos ryska myndigheterna att sprida propagandan på olika språk, bland annat engelska. Som Bert Sundström (2023) uttrycker det finns det en förhoppning hos Kreml att det ryska narrativet accepteras utomlands. Officiella ryska sidor har sedan invasionen upprätthållit en omfattande närvaro på plattformar som

Twitter och Facebook med hundratals inlägg. Samtliga inlägg har oftast funnits tillgängliga på engelska och refererar till Kreml och utrikesministeriet. Av den anledningen har insamlingsprocessen förenklats avsevärt.

Ur ett källkritiskt perspektiv är det enligt Torsten Thurén och Jack Werner (2019, 80–82) vanligt med lögner i krigssituationer. Propaganda och censur har alltid funnits i krigförande länder och detta gäller även de västliga demokratierna. Journalister samt andra personer inom pressen har oftast accepterat att agera utifrån regimens propagandaapparat och krigskorrespondenter förmedlar nationalistiska myter under pågående krig. Thurén & Werner (2019, 12) menar att det sällan går att avgöra om en människa talar sanning eller lögner allenast genom att studera hur denne uttrycker sig. Studien syftar inte heller till att analysera om det skulle finnas någon sanning i den ryska propagandan, utan snarare hur den kan förstås. Med hänsyn till de källkritiska kriterierna: Äkthet, tidssamband, oberoende och tendensfrihet kan källorna från kremlin.ru och utrikesministeriet sägas fallera på framför allt tendenskriteriet. Detta i och med att de ryska myndigheterna har ett politiskt, ekonomiskt samt personligt intresse att ge en falsk bild av verkligheten i Ukraina. David Welch (Van Herpen 2016, 1-2) anser däremot att man inom propagandastudier ska vara noggrann med att inte placera all propaganda inom spektret för lögner och konsten att persvadera. Propaganda kan enligt honom innehålla många olika aspekter, allt från lögner till halva sanningen eller sanningen ur sitt sammanhang. De två sistnämnda är vinklingar som Kreml använt sig av inom desinformationskampanjen när det kommer till den ryska aggressionen i Ukraina.

4.5 Metodkritik

Inom kvalitativa fallstudier tenderar oftast forskare och författare att inte uppmärksamma kriterierna reliabilitet, replikation och validitet enligt Bryman (2018, 98–99). Det har blivit en stor fråga kring fallstudieforskningens externa validitet och generaliserbarhet. Ett enda fall blir eventuellt svårt att göra representativt för andra fall och den ryska propagandan under perioden kan därför inte sägas vara generaliserbar för andra fall. Kritik som riktas mot fallstudier brukar å ena sidan oftast baseras på att de resultat man når inte är generaliserbara. Å andra sidan försvarar förespråkare för fallstudieforskning designen med att resultaten inte är begränsade enbart för att den externa validiteten är bristfällig. Detta eftersom fallet i sig inte syftar till att generalisera till andra fall eller populationer. (Bryman 2018, 101)

Idé- och ideologianalys har oftast kritiserats för att det kan råda en oklarhet om analysramen i förhand egentligen är en skapad modell eller om den ska ses som en del av resultatet. Detta är

en brist som delvis uppstår i studien, då det blir svårt att påtvinga empirin analysmodellen eftersom det egentliga syftet är att låta texten tala för sig själv. En fördel är emellertid att analysmodellen tillför en viss ordning i materialet. Det vill säga att den under ett överväldigande material avser att kategorisera vissa mönster, vilket studien även ämnar att göra i relation till frågeställningarna. Ur ett validitetsperspektiv kan ett problem vara att forskaren väljer att tillskriva empirin något som inte finns. Här blir alltså min personliga idealtyp ett problem eftersom den indirekt påverkar mig att formulera innehållet baserat på värdepremisser. Värdepremisser som i sin tur inom kritisk teori inte behöver innebära några problem eftersom det enligt Bergström och Boréus (2000, 170–171) inte är väsentligt att tala om värderingsfri vetenskap. Däremot blir det med hänsyn till replikerbarhet eventuellt svårt för andra forskare att replikera undersökningen, då den personliga värdepremissen möjligtvis påverkar resultatet. På så sätt påverkas även kriteriet reliabilitet som liknar replikerbarhet genom att en annan forskare återskapar resultatet. Däremot är reliabilitet ett kriterium som oftast blir aktuellt inom *kvantitativ forskning* (exempelvis olika mått) enligt Bryman (2018, 72). Därför blir det svårt att avgöra om studien har hög eller låg reliabilitet. Något som däremot blir väldigt centralt i kvalitativa studier är transparens. Alltså tydligheten gällande forskningsproceduren och resultatet har nåtts. Vad gäller denna aspekt har jag försökt vara så tydlig som möjligt för att öka betydelsen och kvalitén av arbetet. (Bryman 2018, 490)

5. Bakgrund

5.1 Donbas

Donbas eller Donetsbäckenet är ett område i östra Ukraina som består av Donetsk och Luhansk oblast. Området består av en befolkning som i huvudsak har ryska som modersmål. I samband med Rysslands annektering av Krimhalvön 2014 blev även detta område en del av Putins ambitioner, kopplat till det historiska ryska imperiet. Även om det enbart var en minoritet som stöttade självständighet från Ukraina, alternativt en återförening med Ryssland kom situationen snabbt att eskalera. Ryska nationalister med ryska medborgarskap flockades till Donbas för att strida för dessa ambitioner och fick även stöd från ryska staten enligt Yekelchyk (2015, 141-143) När dessa pro-ryska separatister började skapa beväpnade miliser och utropa folkrepubliker i Donbas, menar han att det inte längre fanns några krafter som kunde stoppa dem. Konflikten mellan Kiev och Donbas blev ett faktum och Ryssland blev en aktiv part i att *skydda* den rysktalande befolkningen i Donbas, det vill säga genom att bland annat skicka militärt bistånd och frivilliga soldater till de pro-ryska miliserna.

5.2 Minskavtalet

Efter den väpnade konflikten uppstod mellan pro-ryska separatister och ukrainska regeringsstyrkor våren 2014, gjordes ett flertal försök för att upprätta vapenvilor i syfte att avsluta kriget i Donbas genom diplomatiska åtgärder. I september 2014 undertecknades det första Minskprotokollet (Minsk I) av de krigförande parterna, vilket bidrog till en de-eskalering av våldet enligt Kristian Åtland (2020, 122). Däremot resulterade en pro-rysk offensiv i januari 2015 i ytterligare förhandlingar och kom att leda till åtgärdspaketet Minsk II, som undertecknades 12 februari 2015. Vid förhandlingarna fanns Frankrikes dåvarande president François Hollande och Tysklands före detta förbundskansler Angela Merkel, som utifrån samtal med både Rysslands president Vladimir Putin och Ukrainas tidigare president Petro Poroshenko skapat en fredsplan bestående av 13 punkter. Ingen av punkterna genomfördes fullt ut under de kommande åren menar Åtland (2020, 123) och ett dödläge blev till slut ett faktum. I och med att lokala val under ukrainsk lag inte kunde hållas i de ockuperade områdena försvårades processen ytterligare. Dessutom initierade Ryssland en pass-strategi som förenklade proceduren att förse medborgare i Donetsk och Luhansk med

ryska pass. En handling som enligt Åtland (2020, 123–124) kan ha bidragit till konsolideringen av Minskprocessens dödläge.

6. Rysk propaganda 11 oktober 2021 – 28 februari 2022

6.1 Inledning till resultat

Resultatet är uppdelat i en kronologisk ordning. Närmare bestämt en månadsvis uppdelning av den publicerade ryska propagandan, där oktober är startmånaden och februari den sista månaden. Syftet med detta upplägg är visa hur den ryska propagandan utvecklats över tid och vilka huvudfrågor som varit dominerande under de olika månaderna. Efter en genomgång av materialet analyseras slutligen innehållet med utgångspunkt i teorierna om auktoritär propaganda och realism. Det relevanta stoffet understryks när det tydligt går att göra en koppling till teorierna. När det gäller idé- och ideologianalysen handlar det om att få en förståelse för vilka idéer / föreställningar som karaktäriserar den ryska propagandan. Alltså de dominerande och återkommande meningarna under perioden. Samtliga källor går att finna under *bilagor* där en källtabell skapats utifrån en ordnad tidsföljd. Här återfinns även de bilder som nämns i empirin.

6.1.1 Teoritabell

Realism	**Auktoritär propaganda**
Propagandan uttrycker ambitioner om att säkra nationens framtida överlevnad (status quo).	Propagandamaskinen är begränsad till ett fåtal aktörer.
Den förmedlar underrättelser om att öka statens makt (imperialism).	Staten ramar in olika händelser eller processer för att få stöd från befolkningen.
Statens makt åskådliggörs (prestige).	Dessa händelser / processer avser att relatera till befolkningens kollektiva erfarenheter.
Universella värderingar förkastas och statens självintressen går först.	Systematisk kritik riktas mot andra nationer. En vi / dem föreställning skapas och det egna samhällssystemet framställs som idealiskt.

6.2 Oktober 2021

Oktober 2021 kan sägas vara en intressant månad då Kreml och ryska federationens utrikesministerium börjar uttrycka oro över situationen i Ukraina. Vladimir Putin samtalar 11 oktober med Emmanuel Macron och Angela Merkel om att Minskavtalet är den enda möjliga grunden för uppgörelse. Däremot framställer Kreml att Ukraina vägrar att följa sina åtaganden i avtalet. (Kreml, 2021) Samtidigt uttrycker Maria Zacharova (talesperson för ryska utrikesministeriet) att *Kievs västerländska beskyddare* uppmuntrar Ukraina att lägga över ansvaret på Moskva att lösa konflikten, snarare än att följa Minskavtalet. Något som i sin tur kopplas till att den ukrainska och ryska sidan inte nått någon överenskommelse gällande Donbas särskilda status inom Ukrainas gränser. Kiev och väst pekas alltså ut att vara ovilliga att komma till en kompromiss gällande det konfliktpräglade Donetskbäckendet som inkluderar Donetsk och Luhansk. Vidare uttalar sig Zacharova den 28 oktober om att västerländska militärinstruktörer utbildar ukrainska nationalister och nynazister som i sin tur rekryterar nya anhängare. 28 oktober är en väldigt händelserik dag på ryska utrikesministeriets Twitter-konto. Totalt gör de fem inlägg och samtliga berör situationen i Ukraina. Ryska utrikesministeriet beskyller västerländska skattebetalare att indirekt ge nynazister militär träning. Därutöver uppmanar utrikesministeriet främst Washington, Paris och Berlin att sluta skicka vapen till Ukraina och drar slutligen referenser till den sovjetiska frigörelsen av Ukraina 28 oktober 1944 samt sovjetiska hjältar under denna process. Det faktum att Ukraina befriades från nazister blir en viktig del av budskapet. Zacharova kan sägas måla upp ukrainarna som de nya nazisterna och den påstådda militariseringen av Ukraina, med hjälp av väst, skapar ett större hot mot Donbas och Krimhalvön. Ett hot som främst skulle sätta begränsningar för människors liv i regionerna enligt ryska utrikesministeriet. Valet av de två bilderna till de fem inläggen blir även centrala för utrikesministeriets budskap. Den ena bilden (bild 1) visar två ryska soldater som ser ut att vara beredda för strid, medan den andra bilden (bild 2) visar den ukrainska och amerikanska flaggan samt soldater och militärfordon. (MFA Russia, 2021)

6.2.1 Analys av oktober månad

Först och främst ser man utifrån realismen att ryska propagandan berör nationens framtida överlevnad. Västerländernas militära stöd till Kievregimen utgör ett direkt hot mot befolkningen i Donbas och därmed ett indirekt hot mot Ryssland. Ryssland ramar in Minskavtalet som icke-fungerande gällande Donbas och att militanta nynazister finansieras av västerländska skattebetalare som i sin tur eskalerar situationen. Att Ukraina under andra

världskriget befriades från nazister blir väsentligt i och med att man kopplar det kollektiva minnet av kampen mot nazism till den nuvarande situationen, där de ukrainska nynazisterna framställs som de nya nazisterna. Samtidigt visar Ryssland upp sin prestige genom att visa upp stridsförberedda ryska trupper. Det vill säga ryska trupper som visar upp sin förmåga att försvara sig mot Ukraina och de västerländska krafterna. På så sätt skapas även en föreställning om vi / dem föreställning i och med en kombination av kritik och förberedelse för ett eventuellt krig med motståndaren.

6.3 November 2021

Den 3 november 2021 uttalar sig ryska utrikesministeriet om världsläget. Talesperson Maria Zacharova berättar att en informationssalva kommit in från amerikanska medier angående ryska truppförflyttningar vid Ukrainas gränser. Zacharova menar att det inte bara är påhittad information, utan även en ny härva av falska nyheter i amerikanska medier. Amerikanska medier har enligt henne ingen rätt att uttala sig om ryska truppförflyttningar utan att ha några belägg för att dessa skulle ha skett. Den enda objektiva källan skulle ha varit Anton Semelroth (talesman för amerikanska försvarsdepartementet) som sa till reportrar att det inte går att tala med ryska avsikter. ”*Åtminstone en bit av sanning finns där”* menar Zacharova som om Rysslands avsikter inte är en del av USA:s intressen. Fortsättningsvis gör hon narr av USA:s utgivna uppgifter som vid tidpunkten inte skulle ha nått fram till Ukrainas försvarsministerium. Kiev skulle med andra ord varit helt omedvetna om de påstådda ryska truppförflyttningarna och därefter valt att ignorera de amerikanska uppgifterna. Till de journalister som lyckats behålla yrkesetiken och motbevisa uppgifterna riktar Zacharova ett stort tack, trots att de förstör hela konspirationsbilden skapad av andra medier. De amerikanska journalister som skapat konspirationsbilden skulle glatt ha tagit falskt material från tik-tokkonton av Voronezj-bloggare (en rysk stad nära Ukraina) som på så sätt ifrågasätter amerikanska journalisters kritiska tillvägagångssätt. Det faktum att materialet kom från ryska bloggare i staden Voronezj avvisas och Zacharova påstår att informationen inte representerar Ryssland. I stället för att vända sig till dessa källor menar hon att ryska myndigheter gärna hjälper dem med vad som är sant och falskt, framför allt när det kommer till foto- och videomaterial. Baserat på USA:s medieutveckling drar Zacharova slutsatsen att bilder av en stridsvagnskolonn vid Belarus gräns, bestående av gamla T-34or (stridsvagnar från andra världskriget eran) inte skulle vara något förvånansvärt från amerikanskt håll. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021)

4 respektive 8 november återkommer ryska federationens utrikesministerium till den sovjetiska frigörelsen av Ukraina (2 inlägg). Återigen lyfter de sovjetiska hjältar som var med och stred under frigörelsen. Khusen Andrukhaev offrade sitt liv för att döda nazister och enligt *källor* ska han ha myntat den legendariska frasen *ryssar ger aldrig upp*. (MFA Russia, 2021)

Två dagar senare (10 november 2021) gör ryska utrikesministeriet ytterligare ett uttalande om läget i Ukraina. Maria Zacharova förmedlar en oro över utvecklingen i regionerna Donetsk och Luhansk och menar att ukrainska styrkor begått nästan 12,000 brott mot vapenvilan, vilket medfört förstörda hus och civila dödsfall. Detta skulle enligt ryska utrikesministeriets bedömning innebära en förberedelse från Kievs håll att använda militärt våld för att *befria* Donbas. Således visar alltså Kiev på sin ovilja att följa Minskavtalet och att vägen till fred därför skulle innebära mer lidande för människor i Donetsk och Luhansk. Zacharova föreslår idén om att denna situation skulle bero på att den ukrainska regeringen medvetet försöker att undvika att fastställa omständigheterna kring deras *egen död*. Samtidigt riktas uppmärksamheten mot de västerländska kollegorna som inte bara blundar för Ukrainas ovillighet att föra fredssamtal, men även uppmuntrar tjänstemän i Kiev att bibehålla sin *aggressiva retorik* och dess *militanta känslor*. Amerikanska militära åtgärder vid Svarta havet och därutöver 100 kilometer från ryska gränsen tycks även väcka ilska hos de ryska myndigheterna. ”*Sådana amerikanska åtgärder syftar till att konstruera en multinationell väpnad grupp vilket destabiliserar situationen vid Svarta havet i direkt närhet till ryska gränsen”*, menar utrikesministeriet. Något som i sin tur används som argument för att västvärlden inte är intresserad av fred och att Kiev indirekt skulle motiveras att genomföra en *militär operation* i Donbas. Ryska utrikesministeriet är förvånade över hur deras argument, både via bilaterala och offentliga kanaler, konstant blir ignorerade av Paris och Berlin. Negligeringar som i sin tur tolkas som att Frankrike och Tyskland försöker tillhandahålla ett alibi för Kievregimen, samt att de som medlare i Minskavtalet enbart är ute efter att stärka sina profiler på den internationella arenan. Zacharova avslutar sitt anförande med att uppmana västerländska makter - främst Frankrike och Tyskland - att försöka styra tillbaka Kiev till vägen för en politisk dialog och uppgörelse med Donbas. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021) Utifrån ett telefonsamtal mellan Vladimir Putin och Emmanuel Macron 15 november, bygger Kreml (2021) på argumentet att Kiev fört en destruktiv politik gentemot Donbas och Minskavtalet. Även USA:s militära övningar över Svarta havet, beskriver Putin och Kreml som handlingar som ökar spänningarna mellan NATO och Ryssland.

Den 22 november uttalar sig Sergej Lavrov om bland annat nationalism, antisemitism och russofobi (rysskräck) i många europeiska länder. Han understryker att Ryssland historiskt sett utvecklats som en multietnisk stat och att religioner, nationaliteter och kulturer lever i harmoni med varandra. Detta är dock inte fallet i andra europeiska länder, främst i Ukraina och Baltikum, där oförställd propaganda inspirerad av främlingsfientlighet tagit form och en ökad aktivitet bland *nynazister* och andra *radikala* grupper blivit påtaglig. Enligt Lavrov är *de* [eventuellt ryska myndigheterna] djupt oroade över att dessa krafter hotar att splittra samhället efter etniska, religiösa och språkliga linjer. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021) I samtal med Europeiska rådets ordförande Charles Michel ska Vladimir Putin enligt Kreml ställt kravet att Kiev slutar upp med sin politik för diskriminering av rysktalande personer i Ukraina. Presidenten uttrycker även sin oro över Ukrainas fortsatta provokationer vid kontakt-linjen mellan ukrainska och pro-ryska soldater. (Kreml, 2021)

6.3.1 Analys av november månad

Stigmatiseringen av amerikanska nyhetsmedier och påståendet om att de skulle bestå av falska nyheter handlar om en viss kritik mot USA. Det vill säga en vi / dem föreställning och att Ryssland jämfört med landet skulle ha en mer seriös och objektiv nyhetsförmedling. Detta framgår även när Zacharova uttrycker att amerikanska nyhetsmedier bör vända sig till ryska myndigheter för att få ett objektivt narrativ kring situationen. Att vända sig till videomaterial från ryska bloggare är nämligen felaktigt samt representerar inte Ryssland och ryska myndigheterna hjälper dem gärna att ta reda på vad som är sant och falskt. På så sätt ser man en tendens att propagandan är begränsad till en aktör och i detta fall ryska myndigheterna. Andra källor i landet skulle vara falska och marginaliseras i förhållande till det innehåll myndigheterna förmedlar. Åtminstone en sanning skulle komma från amerikanskt håll och den handlar om att USA inte kan tala med de ryska avsikterna, vilket återigen visar på att propagandan belyser en prestige-aspekt. Rysslands ändamål i Ukraina och närområdet är med andra ord inte del av USA:s intressesfär, utan en rysk angelägenhet utifrån ett maktperspektiv. Det faktum att ryska utrikesministeriet på nytt återgår till det förflutna under andra världskriget och kampen mot nazismen kan kopplas till ryssarnas kollektiva minne. I sammanhanget används även frasen *ryssar ger aldrig upp* vilket kan tolkas som att Ryssland genom det kollektiva minnet inte kommer ge upp i kampen mot nazismen. Något som i sin tur kan relateras till kritiken mot Kievregimen som aggressiv, militant och diskriminerande, samt västvärldens tendenser att uppmuntra och blunda för dess agerande. NATO:s närvaro vid

Svartahavet och påståendet om att USA försöker skapa en multinationell väpnad grupp kan förstås utifrån ambitionen att säkra statens överlevnad även om hotet är konstruerat. Slutligen visar Sergej Lavrov och Vladimir Putin en benägenhet, med hänsyn till russofobi, nationalism och antisemitism att kritisera Kievregimen och andra europeiska länder för sina påstådda diskrimineringar. Samtidigt menar Lavrov att Ryssland är en multietnisk stat som lyckats bibehålla en harmoni och folkgrupperna, vilket visar på att det egna samhällssystemet framställs som idealiskt.

6.4 December 2021

Den 1 december 2021 svarar det ryska utrikesministeriet på ett angrepp från det ukrainska utrikesdepartementet, angående ett påstående om att etniska ukrainare och ukrainska organisationer skulle vara diskriminerade i Ryssland. Maria Zacharova insisterar att detta är en lögn samt att det i Ryssland finns tydliga grunder för att bevara den ukrainska identiteten. (MFA Russia, 2021) Jämsides detta Twitter-inlägg lyfter Zacharova lanseringen av offentliga organisationer i Donetsk och Luhansk som syftar till att synliggöra brott från Ukrainas säkerhetstjänster och information om saknade människor i regionerna. På bilden (bild 3) (MFA Russia, 2021) som utrikesministeriet valt till inlägget syns sönderbombade byggnader däribland vad som ser ut att vara en skola, övergivna leksaker och en blodig hand för att symbolisera terrorn. Zacharova lyfter under pressträffen 1 december att invånarna i Donbas levt under ukrainsk eld i över sju år. Donbas registrerar dödsfallen för alla fredliga civila och majoriteten av de som dött ska ha dödats eller torterats av den ukrainska militären samt regeringsstödda nationalister från de frivilliga bataljonerna, 2014 – 2015. Hon påstår att invånarna under den tiden skulle ha varit tvungna att begrava sina döda grannar på sina innergårdar, då kyrkogårdarna blivit till minfält. Med koppling till detta faktum menar Zacharova att Jens Stoltenberg (NATO:s generalsekreterare) borde undersöka saken, om de västerländska människorättsorganisationerna inte är medvetna om det. På så sätt skulle Stoltenberg få insikt i hur det är att bo i Europa 2021 och det land [Ukraina] som NATO tagit under sina vingar. Fler gravar av fredliga civila håller på att avslöjas efter flyende ukrainska soldater och intentionen av minfälten är att döda de människor som vill begrava sina nära och kära. ”*Känner väst till detta? Om inte, kommer vi att berätta för dem om det”,* uttrycker utrikesministeriet. Ryska utrikesministeriet hänvisar till hemsidan *Donbas Tragedy* och avser att åskådliggöra de *tragiska berättelserna* om människorna i Donbas. ”*Världen måste veta och komma ihåg för att förhindra att tragedin upprepas. Det är kraftfulla ord”* uttalar

Zacharova och vänder sig indirekt mot väst. Orden önskas nå de länder som genomfört *militära provokationer* vid Ukrainas territorium. Hemsidan bidrar till att ge *objektiv* information kring tragedin och förhoppningen är att den påverkar NATO:s samvete angående den militära verksamheten. I detta fall handlar det nämligen inte om motståndarnas [Rysslands] påstådda geopolitiska mål, utan *de* [NATO] borde veta att det är liv som står på spel. *Vanliga människor av kött och blod*. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021)

5 december trycker utrikesministeriet på NATO:s relation till Ryssland. De menar att NATO skapat en myt om att Ryssland provocerar fram en eskalering av situationen vid Ukrainas gräns. Ministeriet kommer i sin tur med en motbevisning som understryker att Rysslands agerande är av ren defensiv karaktär som svar på NATO:s ökade militära närvaro vid Svarta havet. (MFA Russia, 2021)

Zacharova (9 december) anklagar Ukrainas *västra beskyddare* för att fortsätta täcka över Kievregimens icke-genomförande av Minskavtalet, dess destruktiva politik gentemot Donbas samt de växande nynazistiska trenderna. Detta är enligt henne skadligt både mot Ukraina som nation och ukrainska befolkningen. Samtidigt påstår hon att Europeiska unionen blivit en aktiv del av ansträngningarna att militarisera Ukraina. Detta eftersom EU-rådet den 2 december 2021 beslutat om att tilldela landet 31 miljoner euro för att stärka ukrainska Försvarsmaktens kapacitet. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021)

Ryska utrikesministeriet berör frågan om Rysslands säkerhet 10 december. En dialog har förts mellan USA:s president Joseph Biden och Vladimir Putin (7 december) om säkerställandet av ryska federationens säkerhet. På grund av att relationen mellan Ryssland och *det kollektiva väst* nått en *kritisk linje* är denna dialog nödvändig enligt utrikesministeriet. Att det kollektiva väst använder Ukraina som ursäkt för NATO:s expansion österut är oacceptabelt. Utrikesministeriet menar i sin tur att väst har gjort ett aktivt val att försöka dra in Ukraina i NATO. Det vill säga en expansion av NATO som innebär placeringen av attackrobotsystem med en minimal flygtid till centrala Ryssland. Sådant oansvarigt beteende skapar risken för allvarliga militära konfrontationer och därmed också en storskalig konflikt i Europa menar utrikesministeriet. De fundament som antogs vid OSSE-processen (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) under 1990-talet fastställer att de deltagande staterna inte kommer att stärka sin säkerhet på bekostnad av andras säkerhet, yttrar Zacharova. Bland de deltagande staterna fanns både NATO-medlemmar samt Ryssland och på så sätt bryter NATO mot överenskommelsen. I sammanhanget lyfts även tidigare krav till NATO, för att minska

spänningen i Europa, vilka är följande (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2021):

- Tillbakadragandet av militära övningar till ett överenskommet avstånd mellan Ryssland och NATO.
- Samordning av de närmsta inflygningspunkten för stridsflygplan och avståndet mellan stridsfartyg för att förhindra farlig militär verksamhet, främst i Svartahavs- och Östersjöregionerna.
- Nya förbindelser för dialogen mellan försvarsministerierna i formaten Ryssland-NATO och Ryssland-USA.

I samtal med Frankrikes president Emmanuel Macron, Tysklands förbundskansler Olaf Scholz och Luxemburgs premiärminister Xavier Bettel 21–22 december blir säkerhetsfrågan ett återkommande fenomen. Då handlar det bland annat om att NATO kränker den europeiska säkerhetsagendan genom att expandera österut och att Kiev inte följer Minskavtalet. Budskap från Kreml (2021) som i sin tur *rättfärdigar* ryska truppförflyttningar vid Ukrainas gräns. 23–24 december drar ryska utrikesministeriet ytterligare referenser till andra världskriget och nazismen. Den 23 december 1943 befriades stora delar av östra Ukraina från nazisterna med hjälp av sovjetisk heroism. Zacharova anklagar Kiev för att glorifiera de nazistiska ockupanterna och falsifiera historien. Något som i sin tur enligt henne skapat en grogrund för internationell nynazistisk aktivitet i Ukraina. (MFA Russia, 2021)

6.4.1 Analys av december månad

Precis som i november månad går det i december månad att se att den ryska propagandan försöker skapa en bild av ett idealiskt samhällssystem i Ryssland. Detta eftersom Zacharova efter anklagelserna från ukrainska utrikesdepartementet om diskriminering av etniska ukrainare och ukrainska organisationer, påstår att det i Ryssland finns tydliga fundament för att bevara den ukrainska identiteten. Sedan ramas konflikten i Donbas in och de brottsliga krigshandlingar ukrainarna utsätter befolkningen för. Enligt det ryska utrikesministeriet uttrycker, verkar det som västliga mänskorättsorganisationer och NATO är omedvetna om terrorn mot civila samt att de snarare riktar in sig på Rysslands påstådda geopolitiska mål. Något som kan tolkas som ett försök av Ryssland att försöka rikta uppmärksamheten mot tragedin i Donbas för att dölja det faktum att staten i själva verket vill öka sin geopolitiska makt. NATO skulle å ena sidan skapat en myt om ryska provokationer för att eskalera situationen, medan Ryssland å andra sidan agerat defensivt till följd av NATO:s närvaro.

Utöver detta menar utrikesministeriet att EU under december blivit en del av ansträngningarna att militarisera Ukraina och därmed skapat ett större hot mot säkerheten. Det vill säga en del av de krafter västerifrån som täcker de nynazistiska tendenserna (som Ryssland historiskt sett kämpat mot) och använder situationen i Ukraina som en ursäkt för att expandera österut. En NATO-expansion österut skulle innebära katastrofala konsekvenser för Ryssland och enligt de grunder som antogs vid OSSE-processen får inte NATO stärka sin ställning på bekostnad Rysslands säkerhet. Av den orsaken lyfter Ryssland krav gällande militär aktivitet i ryska närområdet och en bättre dialog med väst för att på så vis garantera säkerheten. Kremls dialog med de europeiska ledarna tyder även på att säkerhetsfrågan genomsyrar den ryska agendan, samtidigt som det påstås att Kiev fortsättningsvis är ovilliga att följa Minskavtalet.

6.5 Januari 2022

13 januari hålls den första presskonferensen av Maria Zacharova. Fortsatt kritik riktas mot USA, EU och Ukrainas ovilja att följa Minskavtalet. När det gäller USA menar Zacharova att de amerikanska lagstiftarna utarbetar lagförslag efter det andra, som är kopplade till det militära och ekonomiska stödet till Ukraina. Lagförslagen ska enligt ryska utrikesministeriet handla om att stärka och garantera Ukrainas suveränitet samtidigt som Ryssland utesluts. Det vill säga att USA valt en selektiv strategi som erkänner ett lands rätt [Ukraina] till självständighet och suveränitet, medan andra exkluderas [Ryssland]. ”*Anser USA att vårt land inte är suverän och självständigt? I så fall har USA anammat ett nytt tillvägagångssätt som strider mot de uttalanden av amerikanska utrikesministern Anthony Blinken att USA bevakar och upprätthåller de grundläggande principerna för internationell lag. Det här är väldigt intressant. Vad sägs om att erkänna Rysslands suveränitet och självständighet? Detta är en fråga till våra amerikanska partners*” belyser Zacharova. Hon kopplar sedan resonemanget till Washingtons fortsatta politik att stödja den destruktiva Kievregimen. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)

När det gäller EU pekar ryska utrikesministeriet på unionens oförmåga att förstå vad som orsakade inbördeskriget i Ukraina och i stället väljer att agera destruktivt mot Ryssland. Zacharova menar att EU:s utrikesrepresentant Josep Borell å ena sidan hade all möjlighet att besöka Donetsk och Luhansk i samband med sin resa till Ukraina 4–6 januari för att få reda på *sanningen*. Å andra sidan kom han aldrig dit och det verkar som att han inte är intresserad av att lära sig sanningen om den ukrainska Försvarsmaktens *straffoperationer*. Enligt Zacharova

ska Borell ha haft *tillräckligt med nerver* att peka ut Ryssland som en part i konflikten samt upprepat en rad *russofobiska klichéer*. Klichéer som i sin tur fortsätter att motivera Kiev att sabotera genomförandet av Minskavtalet och ignorera dialogen med Donetsk och Luhansk. Ukrainas president Volodymyr Zelenskys vilja att återgå till förhandlingsbordet ses som ett populistiskt drag. Kiev har redan gjort för många misstag och den robusta *ukrainiseringen* fortsätter i landet genom *upprörande lagar* som syftar att göra ukrainska till det statliga språket. *”Ukrainska journalister som svor sin fullständiga trohet till regimen under de senaste åren har redan fördömt denna situation. De säger inte bara att det är en attack mot yttrandefriheten, men även yttrandefriheten som tjänar Kievregimen. Att döma av dessa lagar kommer den ukrainska propagandan själv att drabbas av lagstiftningen. Det här vore roligt om det inte var så sorgligt”* beklagar Zacharova. Sorgligt eftersom det enligt ryska utrikesministeriet antas en mer nynazistisk dimension i Ukraina i och med utvecklingen. En utveckling som västerländska och internationella organisationer återigen ska ha ignorerat. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)

18 januari 2022 anknyter ryska utrikesministeriet till Ukrainas och Rysslands historiska relation till varandra. Den 18 januari 1654 var det år en stor del av Ukraina återförenades med Ryssland. Under första delen av 1600-talet ska ukrainska ortodoxa metropoliter uppmanat de ryska tsarerna att inkludera Ukraina (*lilla Ryssland*) som ryska undersåtar, vilket senare ledde till en ukrainsk anslutning till Moskva. Det som är intressant är att utrikesministeriet framställer det gamla ryska tsardömet som beskyddaren av ortodoxa kristna traditioner och värderingar. Den litauiska och polska adeln ska däremot ha varit orättvis, behandlat ukrainarna inhumant samt förföljt anhängare av den ortodoxa kristendomen. Just 1654 ska återföreningen av Ukraina och Ryssland bestämt en gemensam rysk-ukrainsk utveckling i århundraden framåt. Vladimir Putin menar att datumet symboliserar de två *broderliga nationernas* öden och deras segrar, prövningar samt vedermödor som de delat. (Russian Foreign Ministry, 2022)

20 januari kommenterar utrikesministeriet västerländska och ukrainska mediers aktiva spekulationer om en stundande rysk invasion av Ukraina. Maria Zacharova menar vid presskonferensen att syftet med denna *propaganda* är att skapa en omfattande informationskampanj för att väst och Ukraina ska kunna förbereda sina egna storskaliga provokationer. Något som i sin tur kan få tragiska konsekvenser för den regionala och globala säkerheten enligt henne. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)
22–23 januari publicerar utrikesministeriet 9 inlägg som avslöjar *fakta* från amerikanska

statsdepartementet. Inläggen presenteras som *faktum 1–9*. Det vill säga 9 olika faktum från amerikanska statsdepartementet som *rättas* av ryska utrikesministeriet. Det första inlägget (faktum 1) menar att USA och NATO är att beskyllas för destabiliseringen av Ukraina och det faktum att *nationalister* kommit till makten. Därför är den ryska annekteringen av Krimhalvön (2014) rättfärdigad och Donbas särställning given, då befolkningen i området inte vill leva under Kievregimens styre. Det andra inlägget (faktum 2) bygger på argumentet att det inte är Ryssland som agerar aggressivt, utan snarare att landet agerar som medlare i konflikten. Det faktum (faktum 3) att Ryssland placerat ut 100,000 trupper vid ukrainska gränsen, kopplas till att Ryssland regelbundet genomför militära övningar på sitt territorium, som i sin tur inte borde väcka någon oro. Det fjärde faktumet handlar om Rysslands påstådda desinformationskampanj för att skapa en ursäkt för militär aggression. I detta fall hävdar utrikesministeriet att USA flitigt använt desinformation för att invadera suveräna stater, bland annat Irak. USA:s påstående (faktum 5) om att det inte finns någon diskriminering av rysktalande i Ukraina, slås ner med konstaterandet att Ukraina infört diskriminerande lagar som utesluter ryska språket i den offentliga sfären. Faktum 6 påpekar att telefonsamtalen mellan Kreml och väst har varit allt annat än fredliga, då USA genomfört extensiva propagandakampanjer som målar upp Ryssland som aggressorn. Att NATO skulle vara en defensiv allians (faktum 7) förkastas med förklaringen att alliansen invaderat länder såsom Afghanistan och Libyen och därefter lämnat förödelse efter sig. De två sista faktumen (8 och 9) riktar in sig på NATO:s expansion österut och att det enligt USA:s statsdepartement inte skulle innebära ett direkt hot mot Ryssland. Utrikesministeriet menar dels att NATO 9 februari 1990 lämnat garantin att NATO inte ska expandera en tum österut. En garanti som i sin tur inte följts av NATO och att koalitionsstyrkor ska ha varit inställda just på dess östra flank som enligt ministeriet går hand i hand med ökad militär infrastruktur. (MFA Russia, 2022) 28 januari nämner Kreml återigen att Vladimir Putin i telefonsamtal med Frankrikes president Emmanuel Macron diskuterat långsiktiga rättsligt bindande säkerhetsgarantier till Ryssland. (Kreml, 2022)

6.5.1 Analys av januari månad

Ytterligare kritik riktas under januari mot Ukrainas ovillighet att följa Minskavtalet och även USA:s utrikespolitik som syftar till att ytterligare militarisera Ukraina. Att USA valt en *selektiv strategi* som framhäver Ukrainas självständighet och suveränitet, förklarar ryska propagandan som en exkludering av Rysslands självständighet och suveränitet. Förklaringen

kan med hjälp av realismen förstås som att landets säkerhet och suveränitet utmanas. Precis som november- och december månad uttrycks oron över NATO:s expansion och en rad av argument används för att måla upp NATO som en aggressiv allians, samt att Ryssland har rätt agera utifrån säkerhetsläget. Något som kan sägas vara nytt för januari är att ryska utrikesministeriet drar en historisk koppling till Ukraina och Ryssland som broderliga nationer vilka delar ett kollektivt minne av olika processer. Den nynazistiska utvecklingen i Ukraina beklagas och när det kommer till tal om en eventuell rysk invasion av landet, hävdas det från rysk sida att det är propagandakampanj skapad av det kollektiva väst. Det vill säga att det i själva verket är motståndarna som utmanar den regionala och globala säkerheten, samt att informationskampanjen syftar till att skapa förutsättningar för storskaliga provokationer mot Donbas och Ryssland.

6.6 Februari 2022

Likväl som 28 januari diskuterar Putin de långsiktiga och rättsligt bindande säkerhetsgarantierna med Storbritanniens premiärminister Boris Johnson 2 februari. Under detta telefonsamtal noterade Kreml (2022) att NATO inte är beredda att gå med på Rysslands *välgrundade bekymmer*, eftersom de använder öppna-dörren-policyn, vilket i sin tur bryter mot den fundamentala principen om säkerhetens odelbarhet. Dessutom uttrycker Kreml att Kievs ständiga kränkande av Minskavtalet är en avgjord sak. Dagen efter (3 februari) åtkommer Putin och Kreml till samma ämne med president Emmanuel Macron. (Kreml, 2022)

4 februari riktas storskalig kritik mot västvärlden, men framför allt de anglosaxiska länderna USA och Storbritannien. Maria Zacharova (2022) anklagar västerländska medier för att spinna myten om en rysk invasion av Ukraina. Detta ska enligt henne strida mot det sunda förnuftet och att en hysterisk situation uppstått utan någon anledning. Boris Johnson ska den 2 februari ha spritt falska nyheter om ryska trupper vid ukrainska gränsen och hotat med att införa nya sanktioner mot Ryssland. Det vill säga budskap som utrikesministeriet tolkar som hot och *inflammatorisk propaganda* skapad av anglosaxarna. Denna propaganda strider i sin tur mot Kievregimens narrativ. Zacharova menar att Ukrainas minister för nationell säkerhet Alexey Danilov inte sett några bevis för den påstådda stundande invasionen. Andra tjänstemän inom Kievregimen ska ha uttryckt liknande åsikter. Således drar hon slutsatsen att brittiska och amerikanska presstjänster gjort narr av sig själva, både i Ryssland och omvärlden. ”*Det är omöjligt att ta dessa mytiska klyschor och fobier på allvar”* yttrar

Zacharova, som i sin tur även påstår att det är försök från USA och Storbritannien att distrahera sitt eget folk från inrikespolitiska problem. Som under många tidigare presskonferenser uppmanas västvärlden att sluta stödja Ukraina och att Kievregimen hittar en fredlig lösning på konflikten i Donbas. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)

12 februari poängterar Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov i telefonsamtal med USA:s utrikesminister Anthony Blinken att propagandakampanjen angående den ryska aggressionen - inledd av USA och dess allierade - bidragit till ytterligare provokationer från Kiev. I stället för att lösa konflikten på ett fredligt sätt ska Kievregimen ha försökt lösa Donbas-problemet med våld. På tal om Rysslands långsiktiga rättsligt bindande säkerhetsgarantier verkar NATO ignorera de säkerhetsgarantier som är grundläggande för Ryssland. Primärt när det gäller försvarsalliansens icke-expansion och utplacering av vapen nära Ryssland. Enligt ryska utrikesministeriet ska Lavrov under samtalet påmint motspelaren [Blinken] att handlingar som bryter mot åtaganden på högsta nivå, angående säkerheten i euroatlantiska regionen är otillåtliga. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022) När det kommer till den påstådda västerländska propagandakampanjen menar ryska utrikesministeriet 16 februari att kampanjen nått sin kulmen. Kampanjen fungerar som ett täckskydd för de fortsatta vapenleveranserna till Kievregimen och medierna påstås ljuga för sina västerländska läsare. Dagen markerar därför utrikesministeriet som starten av kriget med Ukraina, *vilket inte skedde*, till västerländska mediers beklagande, oavsett hur hårt de *piskar* upp hysterin. (MFA Russia, 2022) Under presskonferensen refererar Maria Zacharova till Lavrovs uttalande om att propagandakampanjen kan benämnas som *informationsterrorism* från de anglosaxiska länderna. Detta eftersom Washington- och Londonbaserade flitigt publicerar falska bilder av förberedelser till en invasion av Ukraina. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)

21 februari menar Putin enligt utrikesministeriet att Ukraina inte kommit närmare demokrati och framsteg, då nationalister knuffat ner landet i inbördeskrigets avgrund. (MFA Russia, 2022) Putin uttrycker samma dag att Ukraina inte bara är ett grannland till Ryssland, utan att landet är en väsentlig del av den ryska historien, kulturen samt andliga rummet. Han understryker även att ukrainarna är kamrater som är de mest kära för ryssarna, inte bara som kollegor utan även människor bundna av blod till Ryssland. Putin anknyter Rysslands agerande i Ukraina främst till de två ländernas historia tillsammans. Det moderna Ukraina har skapats av Ryssland, närmare bestämt det bolsjevikiska Ryssland som under Vladimir Lenin

valde att ge Ukraina en särställning inom unionen. Därför ska upplösningen av det *historiska Ryssland* skett under sovjettiden vilket Putin ser som ett stort misstag. Ett misstag som förvärrats av den nationalistiska Kievregimens åtgärder att sudda ut det historiska minnet hos miljontals människor i Ukraina. Putin menar att Ukraina aldrig haft stabila traditioner av en verklig stat och att landet därför valt att anamma utländska modeller, utan några band till historien eller den ukrainska verkligheten. Civilisationsvalet skulle bestå av pro-västerländska inslag och dessa gynnar inte ukrainarna utan snarare bankerna i väst och ukrainska oligarker som vänligt välkomnar Rysslands geopolitiska fiender. Putin belyser då frågan om det västerländska civilisationsvalet lurat in den ukrainska befolkningen i fattigdom och brist på möjligheter. Dessutom uttalar sig han om att Ukraina har för avsikt att skapa sina egna kärnvapen. Kärntekniken ska ha funnits kvar i landet sedan sovjettiden och därför är det bara en tidsfråga, vilket förändrar läget, särskilt för Ryssland. *”Vi kan inte annat än att reagera på denna verkliga fara, desto mer Ukrainas västerländska beskyddare hjälper landet att skaffa dessa vapen för att skapa ännu ett hot mot vårt land”* uttrycker Putin. Ukraina skulle även stå under direkt kontroll under västerländerna och NATO som en *koloni* samt ett brohuvud för ett angrepp mot Ryssland. Under de rådande omständigheterna, där förslag om en jämlik dialog förblivit obesvarade av USA och NATO, anser Putin att Ryssland har all rätt att svara för att säkerställa sin säkerhet. ”*Det är precis vad vi kommer göra”* yttrar han. (Kreml, 2022)

21 februari erkänner Ryssland Donetsk och Luhansk som självständiga stater och Putin ber ryska federationens federala församling att stödja beslutet och sedan ratificera fördraget, som innebär vänskapliga band och ömsesidigt bistånd med republikerna. Putin uppmanar därutom de som *grep makten* i Kiev att stoppa fientligheterna. Annars kommer blodsutgjutelsen att helt ligga på deras samvete. (Kreml, 2022) Dagen efter (22 februari) meddelar ryska utrikesministeriet att Ryssland drar tillbaka alla ryska diplomater från Kiev. Detta skulle bero på den illegitima Kievregimens diskriminering av det ryska språket, attacker mot de ryska generalkonsulaten i ukrainska städer samt de påtagliga nationalistiska och nazistiska trenderna. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022) 23 februari beklagar sig utrikesminister Sergej Lavrov över att generalsekreterare Antonio Guterres verkar ha valt att vara mottaglig för västvärldens påtryckningar, vilket enligt honom strider mot generalsekreterarens befogenheter. Precis som västländerna ska Antonio Guterres aldrig ha höjt sin röst för att genomföra Minsk-åtgärdspaketet och inte heller förespråkat fredliga förhandlingar mellan Kiev, Donetsk och Luhansk. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2022)

Den 24 februari 2022 inleder Ryssland en fullskalig invasion av Ukraina, både från ryskt och belarusiskt territorium. Kreml betecknar invasionen som en *special military operation* och Putin är tydlig med motivet till operationen. *”Syftet med denna operation är att skydda människor som sedan 8 år tillbaka stått inför ett folkmord begått av Kievregimen. För detta ändamål kommer vi [Ryssland] att försöka demilitarisera och denazifiera Ukraina samt ställa de som begått blodiga brott gentemot civila inför rätta”*. (MFA Russia, 2022) I samband med invasionen klipper Ukrainas utrikesministerium de diplomatiska förbindelserna med Ryssland. Maria Zacharova beklagar att Kiev valt att bryta banden med allt som är ryskt och hoppas verkligen att *historien* kommer rätta till allt. (MFA Russia, 2022) Därutöver önskar hon att alla ukrainare frigör sig från den nationalistiska regeringen som mjölkat landet utifrån utländska företagsintressen. Zacharova menar att Ukrainas nuvarande regim saknar suveränitet och att allt den kan göra är att följa instruktioner från väst. (MFA Russia, 2022) Enligt utrikesministeriet bär väst en stor del av ansvaret för konflikten och hänvisar till John Mearshimers artikel *Why the Ukraine Crisis Is the West’s fault* (2014). I artikeln hävdas det att liberala vanföreställningar provocerat Putin och att det alltid funnits möjligheter att skapa ett välmående och neutralt Ukraina som inte hotar Ryssland. (MFA Russia, 2022)

6.6.1 Analys av februari månad

Under februari uttrycker både Kreml och ryska utrikesministeriet att NATO inte är villiga att förhandla samt att Kievs ovilja att följa Minskavtalet är en avgjord sak. Därför förmedlar ryska propagandan att Rysslands säkerhetsgarantier ignorerats. Specifikt för februari är att Kreml och utrikesministeriet riktar skarp kritik mot just den anglosaxiska sfären (Storbritannien och USA). Ännu en gång skulle medier från just dessa länder gjort narr av sig själva genom att yttra sig om en rysk invasion, även om det i själva verket är en täckmantel för vapenleveranser till Kiev. Vidare dras även kopplingar till Ukrainas förflutna som del av det historiska Ryssland och att det i grund och botten var ett misstag under sovjettiden som skapade Ukraina som det ser ut idag. Det vill säga ett Ukraina som under Kievregimen försökt sudda ut det historiska minnet samt tillägnat sig ett negativt västerländskt samhällsystem, som i sin tur kan tolkas som att ett samhällssystem i rysk anda bättre hade gynnat ukrainarna. Dessutom väljer Vladimir Putin att gå så långt att påstå att ett kärnvapenprogram äger plats i Ukraina med USA i kulisserna. På så sätt dras slutsatsen att Ryssland inte har något annat val än att reagera på den verkliga faran och säkerställa säkerheten. FN:s generalsekreterare Antonio Guterres anses även ha valt den västerländska sidan (vi / dem) genom att lyssna på dess påtryckningar. När den särskilda operationen äger plats 24 februari använder Putin den 8-

åriga terrorn i Donbas för att rättfärdiga invasionen. Syftet är att skydda befolkningen samt demilitarisera och denazifiera Ukraina. Ryska utrikesministeriet har förhoppningar att historien kommer rätta till allt och att Ukraina blir suveränt från de västerländska krafterna. Västerländska krafter som i grund och botten är ansvariga för konflikten i Ukraina och att det funnits möjligheter att skapa ett neutralt Ukraina som inte hotar Ryssland.

6.7 Sammanfattande analys och slutsatser

Så vad karaktäriserar egentligen den ryska propagandan enligt idé- och ideologianalysen och stämmer teorierna överens med innehållet under perioden? Den ryska propagandan kan sägas genomsyras av en verklighet där det *kollektiva väst* är ett stort hot samt att grannlandet Ukrainas närmande till väst på utgör ett direkt hot mot Rysslands säkerhet. När det kommer till klassisk realism är det därför relativt okomplicerat att fånga in vad Kreml och ryska utrikesministeriet uttrycker gällande teorin. Störst vikt läggs vid att säkra nationens framtida överlevnad (status quo) som är väldigt naturligt enligt klassisk realism. Att staten i sin tur skulle sträva mot att maximera säkerheten, det vill säga genom att öka makten (imperialism) blir därför relevant. Även om den ryska propagandan inte direkt förmedlar ambitionen att öka statens makt, finns det vissa tendenser som visar på det. Exempelvis att Ryssland åskådliggör en makt (prestige) som kontrar makten som kommer västerifrån och att ryska intentioner bygger på en *defensiv karaktär*. Alltså försöker Ryssland genom propagandan att tona ner sin aggressivitet mot Ukraina, för att i stället lyfta en försvarsaspekt rörande säkerheten. Det är närmare bestämt inte Ryssland som är den provocerande parten i konflikten, utan tvärtom den nationalistiska och fascistiska / nazistiska Kievregimen som med hjälp av väst eskalerar konflikten.

Trots att det inte går att se några tydliga mönster för att självintressen går först, blir universella värden intressant i propagandan. Utifrån koherensen handlar det snarare om att västerländska och anglosaxiska värderingar förkastas. Här kommer teorin om auktoritär propaganda in i bilden. Rysslands propagandamaskin riktar systematisk kritik, både mot Kiev och västvärlden. Framför allt *det kollektiva väst* blir en återkommande fras och även om det ibland verkar lite oklart vad som menas med frasen, är det oftast NATO och Europeiska unionen som står i skamvrån, det vill säga negativa influenser som uppmuntrar och bevarar Ukrainas militanta och aggressiva känslor gentemot Donbas och Ryssland. Dessutom hävdas det att Ukrainas val av den västerländska samhällsmodellen fört in landet i en destruktiv bana. På så sätt skapar propagandan en tydlig vi / dem föreställning som avser att stigmatisera de

västerländska samhällssystemen för att i stället framställa det ryska systemet som föredömligt. Framför allt för den broderliga nationen Ukraina, som i det förflutna varit en del av Ryssland och därför borde gå i liknande spår. Användningen av det kollektiva minnet blir därav påtagligt gällande både ukrainsk och rysk historia. Ett historiebruk som till stor del också berör den sovjetiska kampen mot nazismen under andra världskriget. Ukraina var under nazistisk ockupation under kriget och blev sedan befriat av styrkor från Sovjetunionen. En viktig händelse som ryska propagandan ramat in för att relatera till alla de ukrainare och ryssar som har ett minne av kriget genom exempelvis gamla släktingar. Ukraina ska enligt propagandan blivit en grogrund för nynazistisk aktivitet och därför går det att göra tolkningen att Ryssland försöker väcka minnet hos människor för att skapa legitima skäl till invasionen. *Ryssar ger aldrig upp* är ett tydligt exempel. Vad är det de aldrig ger upp med? I sammanhanget verkar det väldigt uppenbart: Att kämpa mot nazismen oavsett hur många människoliv eller resurser som krävs. Ryssar ska helt enkelt inte ge upp i kampen mot ideologin nazism. Donbas står under detta påstådda ideologiska hot och trots att Ryssland ställer krav på att Minskavtalet ska följas, menar Kreml och ryska utrikesministeriet att *ingen bryr sig*. Det vill säga varken Ukraina eller väst. Därför blir det givet att det inte finns någon annan lösning än att denazifiera och demilitarisera Ukraina i syfte att skydda människorna i Donbas.

När det kommer till propagandans begränsning till ett fåtal aktörer är det svårt att uttala sig om vilka individer / krafter som kontrollerar propagandamaskinen. Även om Vladimir Putin, Sergej Lavrov och Maria Zacharova är väldigt centrala i sammanhangen, framgår det dels inte vem som transkriberat uttalandena och inte heller om det finns andra aktörer bakom kulisserna. Å andra är den ryska eliten väldigt tydlig med att den objektiva informationen tillhandahålls av de ryska myndigheterna och att andra källor inte representerar Ryssland. Alltså stigmatiseras nyheter som kommer från andra aktörer utanför ryska myndigheternas ramar, vilket i sin tur tyder på att propagandan är begränsad till ett fåtal aktörer inom ryska statens intressesfär.

7. Avslutande diskussion

7.1 Anknytning till tidigare forskning

Vad går då att konstatera av studien? Studien bidrar till ytterligare förståelse för hur Ryssland använder propaganda som verktyg för att uppnå sina politiska mål. Genom upprätthållandet av en omfattande närvaro på sociala medier har Ryssland skiftat fokuset från sin egen aggression, till att verkligheten i Ukraina skulle bero på västvärldens ambitioner. Även om den ryska propagandan kan framstå som väldigt excentrisk i kritiska ögon, är det utifrån en rysk kontext denna sorts propaganda som används för att rättfärdiga handlingar. Det vill säga ett fenomen som kan kopplas till Edward Bernays (2005, 55–57) resonemang om propaganda i modern tid. De ryska myndigheterna genererar kontinuerligt och systematiskt propaganda för att på så sätt skapa en opinion som stöttar den ryska invasionen. I det ryska samhällssystemet som närmat sig auktoritära tendenser blir även opinionsbildningen kontrollerad av eliten. (Anckar, Denk, Karvonen & Von Schultz 2019, 214) Detta stämmer överens med ryska utrikesministeriets uttalande om att det är de ryska myndigheterna som representerar Ryssland, alltså inte andra röster i ryska samhället. Något som i sin tur kan kopplas till det faktum att Ryssland sedan 2012 under Vladmir Putin blivit ett mer monocentriskt land där opinionsbildningen är under auktoritär kontroll. (Turovsky 2015, 122) Det vill säga en utveckling som resulterar i att olikartade åsikter förkastas och eventuellt kategoriseras som väståsikter av ryska myndigheterna.

I resultatet av denna studie framgår det tydligt att den ryska propagandalinjen karaktäriseras av symbolisk och verbal kritik mot väst (Vazquez 2009, 145-149). Precis som under de två invasionerna av Tjetjenien, fanns det utrymme att använda andra faktorer som en form av legitimering, exempelvis Donbas som den ryska propagandan å ena sidan gör. Å andra sidan väljer den ryska propagandamaskinen att återigen metodiskt kritisera väst som en av de primära orsakerna till konflikten i Ukraina. Ryssland under Putin tolererar således inte att den västerländska hegemonin inkräktar i Ukraina och föredrar i stället den alternativa ryska hegemonin. Detta framgår tydligt eftersom propagandan tydligt förmedlar en bild om att Ukraina hamnat i en katastrofal situation på grund av valet att närma sig väst, något som i sin tur kan tolkas som att Ryssland inte vill att Ukraina ska inkluderas i den påstådda unipolära värld USA vill skapa. Eftersom Ryssland återgått till den forna sovjetiska retoriken mot väst blir det därför begripligt att propagandamaskinen riktar in sig på det *fientliga väst*.

Manipulation, desinformation och nationell identitet blir väldigt centrala beståndsdelar i kampanjen, som syftar till att skapa en realitet där hotet från väst är verkligt. Genom manipulation och desinformation baserat på yttre händelser framgår det att den ryska nationella identiteten omskrivs. Det vill säga omskrivningar av det ryska narrativet som sedan leder till handling. I detta fall framställdes hotet från väst och Ukraina att vara så allvarligt att Ryssland *tvingades* till att ingripa i Ukraina militärt för att skydda det som är ryskt. Är det då en slags *Putinism* som är märkbar i propagandan? Med utgångspunkt i Kari Roberts resonemang om en framväxande rysk nationalism och uppfattningen om ett ökat hot från väst stämmer ismen överens med innehållet i propagandan. Dels är historiebruket om det som är och har varit ryskt tydligt märkbart för att väcka nationalistiska känslor, både i Ryssland och Ukraina. Som nämnts tidigare är även kritiken mot det farliga kollektiva väst ett återkommande fenomen. På så sätt är Roberts (2017, 5–9) reflexion om Putinism något som stämmer överens med resultatet i denna studie. En ism / ideologi som är starkt präglad av just nationalism och västhysteri.

7.2 Luckor för fortsatt forskning

För fortsatt forskning kan det bli intressant att gå närmare in på djupet för den ryska propagandan efter invasionens inledningsfas 24 februari. Denna studie berör endast 4 dagar efter invasionen och dessa dagar är inte generaliserbara för invasionen i helhet. Kriget är i skrivande stund (maj 2023) fortfarande inte över och har pågått i över 1 år. Således återstår en omfattande lucka som lämnas öppen för vidare forskning. Förhoppningen är alltså en helhetsbild i framtiden av hur den ryska propagandan kan förstås under händelseförloppet i Ukraina. Frågan är då om det ryska narrativet i propagandan står fast eller om det går att urskilja förändrade attityder med tiden. Det blir även intressant att med hjälp av idé- och ideologianalys att försöka fastslå den *Putinism* som genomsyrar propagandan.

8. Referenslista

8.1 Litteratur

Anckar, Carsten, Denk, Thomas, Karvonen, Lauri & Von Schoultz, Åsa (2019). *Komparativ politik: institutioner och beteende*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur

Eichensehr, Kristen (2022). ''Russian Invasion of Ukraine Draws Widespread – but Not Universal – Condemnation''. American Journal of International Law, Volume 116 , Issue 3, 605 – 614 DOI: https://doi.org/10.1017/ajil.2022.27

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2000). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur

Bernays, Edward L. (2005[1928]). *Propaganda*. Brooklyn, N.Y.: Ig Publishing

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan Stockholm: Liber

Dunne, Tim & Schmidt, Brian (2020) ''Realism'', i Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.) (2020). *The globalization of world politics: an introduction to international relations*. Eight edition Oxford: Oxford University Press

Boussalis, Constantine, Dukalskis, Alexander & Gerschewski, Johannes (2021). ''Why It Matters What Autocrats Say: Assessing Competing Theories of Propaganda''. Problems of post-communism. DOI: https://doi.org/10.1080/10758216.2021.2012199

Herpen, Marcel van (2016). *Putin's propaganda machine: soft power and Russian foreign policy*. Lanham: Rowman & Littlefield

Möijer, Kjell (1994). *Propaganda: språk & påverkan*. Solna: Ekelund

Ross, Cameron (red.) (2015). *Systemic and non-systemic opposition in the Russian Federation: civil society awakens?*. Farnham, Surrey: Ashgate Publishing Limited

Roberts, Kari (2017). ''Understanding Putin: The politics of identity and geopolitics in Russian foreign policy discourse''. International Journal Volume 72, Issue 1, 28 – 55.

Thurén, Torsten & Werner, Jack (2019). *Källkritik*. Fjärde upplagan Stockholm: Liber

Vázquez Liñán, Miguel (2009). ‘’Putin’s Propaganda Legacy’’. Post-Soviet Affairs Volume 25 (2), 137-159. DOI: https://doi-org.proxy.ub.umu.se/10.2747/1060-586X.24.2.137

Yekelchyk, Serhy (2015). *The conflict in Ukraine: what everyone needs to know*. New York, NY: Oxford University Press

Åtland, Kristian (2020). ‘’Destined for deadlock? Russia, Ukraine, and the unfulfilled Minsk agreements’’. Post-Soviet Affairs Volume 36, 101 – 187. DOI: https://doi.org/10.1080/1060586X.2020.1720443

8.2 Internetkällor

Europeiska unionens råd. 2022. *EU-sanktioner mot statsägda RT:s och Sputniks sändningar inom EU.* Tillgänglig: https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/ [Hämtad 2023-04-28]

Sundström, Bert. SVT. 2023. *Ordet som dyker upp hundratals gånger i ryska propagandan*. Tillgänglig: https://www.svt.se/nyheter/utrikes/ryssland-bert-sundstrom-nazistanklagelser-mot-ukraina-i-sociala-medier [Hämtad 2023-04-25]

Freedom House Index. 2022. *Russia.* Tillgänglig: https://freedomhouse.org/country/russia/freedom-world/2023 [Hämtad 2023-05-04]

9. Bilagor

9.1 Källtabell för empirin

Kreml och ryska utrikesministeriet	**Datum**	**Hämtad från**
Uttalande av Kreml	2021-10-11	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/66901 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-10-14	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1448574518621048834/photo/1 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-10-28	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1453730453656006659/photo/1) [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-10-28	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1453726820193357824/photo/1) [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-10-28	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1453834191037210625/photo/1 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-10-28	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1453722474453999619/photo/1 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-11-03	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4922767#10) [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-11-04	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1456290370560708615/photo/1 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-11-08	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1457571501922783235/photo/1 [Hämtad: 2023-04-25]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-11-10	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4933116#7

		[Hämtad: 2023-04-27]
Uttalande av Kreml	2021-11-15	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67109 [Hämtad: 2023-04-27]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-11-22	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4948946 [Hämtad: 2023-04-27]
Uttalande av Kreml	2021-11-24	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67189 [Hämtad: 2023-04-27]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-01	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1465961800340586503/photo/1 [Hämtad: 2023-04-27]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-01	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1465961424967151616/photo/1 [Hämtad: 2023-04-28]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-01	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4976862#9 [Hämtad: 2023-04-28]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-05	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1467431341746753536/photo/1 [Hämtad: 2023-04-28]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-09	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4988762#1 [Hämtad: 2023-04-28]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-10	Ryska utrikesministeriets hemsida https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4991520 [Hämtad: 2023-04-28]
Uttalande av Kreml	2021-12-21	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67426 [Hämtad: 2023-05-01]
Uttalande av Kreml	2021-12-21	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67427 [Hämtad: 2023-05-01]
Uttalande av Kreml	2021-12-22	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67435

		[Hämtad: 2023-05-01]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-23	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1474081692788961284/photo/1 [Hämtad: 2023-05-01]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2021-12-24	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1474314444805136386/photo/1 [Hämtad: 2023-05-01]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-13	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1794251/#8 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-18	Ryska utrikesministeriets Facebookhemsida https://www.facebook.com/MIDRussia/posts/229900522666349 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-20	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1795210/#4 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-22	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1484936763298693124/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-22	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1484950665411665924/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-22	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1484965492074987524/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-22	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1484977101006647307/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-23	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1485063105688260609/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-23	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1485164123411386369/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-23	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1485192898903789572/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-01-23	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1485225181585055749/photo/1 [Hämtad: 2023-05-08]

Uttalande av Kreml	2022-01-28	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67673 [Hämtad: 2023-05-08]
Uttalande av Kreml	2022-02-02	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67702 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av Kreml	2022-02-03	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67709 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-04	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1797015/#7 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-12	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1798206/ [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-16	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1493948686262489098/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-16	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1493956757143621634/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-16	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1493960598123687942 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-16	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1798918/ [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-21	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1496090884676460547/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av Kreml	2022-02-21	Kremls hemsida http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828#sel=118:1:Z63,118:36:11X) [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-22	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1800036/?lang=en [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-23	Ryska utrikesministeriets hemsida https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1800059/ [Hämtad: 2023-05-12]

Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-24	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1496867272740114434/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-25	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1497218421775286280/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-25	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1497221332831977518/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]
Uttalande av ryska utrikesministeriet	2022-02-28	Ryska utrikesministeriets Twitterkonto https://twitter.com/mfa_russia/status/1498336076229976076/photo/1 [Hämtad: 2023-05-12]

9.2 Bilder

9.2.1 Bild 1

Länk till Twitter-inlägget:
(https://twitter.com/mfa_russia/status/1453722474453999619/photo/1)

9.2.2 Bild 2

Länk till Twitter-inlägget:
(https://twitter.com/mfa_russia/status/1453730453656006659/photo/1)

9.2.3 Bild 3

Länk till Twitter-inlägget:
(https://twitter.com/mfa_russia/status/1465961424967151616/photo/1)